

Силабус курсу

Міжнародні міграційні процеси
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Спеціальність – 052 Політологія
Освітньо-професійна програма – «Міжнародні та регіональні політичні комунікації»

Курс навчання: III, Семестр: 6

Кількість кредитів: 5 ECTS Мова викладання: українська

Керівник курсу

III

к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки ГЕРМАН Л.Т.

Контактна інформація:

l.herman@wunu.edu.ua, +380971765985

Опис дисципліни

Основною метою дисципліни «Міжнародні міграційні процеси» є формування у здобувачів цілісного уявлення про сутність, закономірності та сучасні тенденції міжнародної міграції населення, опанування теоретико-методологічних підходів до аналізу міграційних процесів, розуміння їх економічних, соціальних, політичних та правових наслідків для країн-донорів і країн-реципієнтів, а також набуття практичних навичок оцінювання впливу міграції на розвиток національних економік, глобальної економіки та системи міжнародних відносин.

В результаті вивчення дисципліни "Міжнародні міграційні процеси" студенти повинні знати:

- сутність, причини та класифікаційні ознаки міжнародних міграційних процесів.;
- основні теорії міжнародної міграції (неокласична, людського капіталу, подвійного ринку праці, міграційних систем, теорія «push-pull» та ін.);
- тенденції та регіональні особливості міграційних процесів у світі (Європа, Північна Америка, Азія, Африка, Латинська Америка);
- економічні, соціальні та політичні наслідки міжнародної міграції для країн-донорів і країн-реципієнтів;
- роль трудової міграції, освітньої мобільності, вимушеної та кліматичної міграції у глобальному розвитку;
- міжнародно-правові норми та інституційні механізми регулювання міграційних процесів (ООН, МОП, МОМ, ЄС та ін.);
- специфіку українських міграційних процесів у контексті глобалізації та європейської інтеграції;
- методи аналізу статистичних даних та прогнозування міграційних потоків.

• вміти:

- здійснювати класифікацію міграційних процесів за видами, формами та причинами;
- застосовувати теоретичні підходи та моделі для аналізу міжнародної міграції;
- працювати зі статистичними базами даних (ILO, UN DESA, Eurostat, Світовий банк) для оцінки масштабів та тенденцій міграційних потоків;
- аналізувати вплив міграції на ринки праці, економічне зростання та соціальну сферу країн-донорів і країн-реципієнтів;
- оцінювати роль міжнародних організацій та інституцій у регулюванні міграційних процесів;

- формулювати висновки щодо економічних і соціально-політичних наслідків міграції;
- розробляти пропозиції щодо вдосконалення державної міграційної політики;
- використовувати міжнародний досвід для аналізу та прогнозування українських міграційних процесів.

Структура курсу

Години (лекції / семінари)	Теми	Результати навчання	Завдання
2/2	1. Міграційні процеси та особливості їх регулювання.	Знати суть, причини та класифікаційні ознаки міграційних процесів, а також оцінювати роль візового та безвізового режимів в системі формування міграційної політики.	Тести, питання
2/2	2. Теорії міграції та світовий ринок праці.	Знати основні теорії економічної міграції. Розуміти еволюцію формування центрів тяжіння робочої сили та привабливість міст для мігрантів. Світовий ринок праці.	Тести, питання
2/2	3. Міжнародні організації та глобальне управління міграцією	Знати провідні міжнародні організації, їх роль у регулюванні міграційних процесів, здійснювати аналіз міжнародно-правових документів та інституційних механізмів управління міграцією, розвинути здатність оцінювати ефективність глобальної співпраці у сфері міграційної політики.	Тести, питання, практичні кейси
4/4	4. Економічні ефекти міграції.	Усвідомлювати основні економічні наслідки міжнародної міграції для країн-донорів і країн-реципієнтів, аналізувати вплив трудових потоків на ринок праці, бюджетні надходження та розвиток людського капіталу, вміти оцінювати роль грошових переказів у національних економіках.	Тести, питання, практичні кейси
2/2	5. Біженці та примусова міграція.	Знати сутність та особливості примусової міграції, з'ясувати правовий статус біженців та внутрішньо переміщених осіб згідно з міжнародними документами, аналізувати причини та наслідки масштабних міграційних криз, розвинути навички оцінки ефективності міжнародних і національних механізмів захисту біженців.	Тести, питання, практичні кейси
2/2	6. Гендерний вимір та соціальні аспекти міграції	Знати особливості гендерного виміру міжнародної міграції, процеси фемінізації міграційних потоків, роль жінок у глобальній економіці догляду, сформувати вміння аналізувати соціальні наслідки міграції для мігрантів і приймаючих суспільств.	Тести, питання, практичні кейси
4/4	7. Трудова міграція в глобальній економіці	Знати основні тенденції та чинники розвитку трудової міграції у світі, розкрити її вплив на економіку країн-донорів і країн-реципієнтів, сформувати навички аналізу позитивних і негативних наслідків міжнародної мобільності робочої сили, оцінювати перспективи	Тести, питання, практичні кейси

		трудової міграції в умовах глобалізації та цифровізації економіки.	
2/2	8. Міграція та цифрова економіка	Усвідомлювати вплив цифрових технологій на трансформацію міжнародних міграційних процесів, знати феномен віртуальної міграції та цифрових кочівників, дослідити роль онлайн-платформ і цифрових сервісів у глобальному ринку праці, сформувати навички аналізу можливостей та ризиків цифрової економіки для мігрантів і країн.	Тести, питання
2/4	9. Кліматична та екологічна міграція	Знати причини та особливості кліматично зумовленої міграції, аналізувати масштаби екологічних переміщень населення у світі, ознайомитися з міжнародно-правовими аспектами захисту екологічних біженців, сформувати вміння оцінювати економічні, соціальні та безпекові наслідки кліматичної та екологічної міграції.	Тести, питання, практичні кейси
2/2	10. Нелегальна міграція та «трафікінг» (торгівля людьми).	Розуміти поняття «трафікінг» та його наслідки для глобальної економіки та вміти аналізувати методи запобігання торгівлі людьми на національному, регіональному та глобальному рівнях.	Тести, питання
2/2	11. Політичні детермінанти та наслідки міграції у глобалізованому світі.	Мати знання про політичні фактори, що впливають на масштаби і напрями міжнародної міграції, політичні наслідки міграційних процесів у сучасному світі, сформувати вміння аналізувати взаємозв'язок між політикою держав, діяльністю міжнародних організацій та міграційними потоками.	Тести, питання, практичні кейси
4/2	12. Особливості міграційних процесів України.	Знати специфіку сучасних міграційних процесів України, основні етапи розвитку трудової та вимушеної міграції, їхній вплив на соціально-економічний розвиток держави, сформувати навички аналізу міграційної політики України у контексті європейської інтеграції та глобальних міграційних тенденцій.	Тести, питання

Літературні джерела

1. Міграційний профіль України 2022. Міграційна служба України. URL: [http://dmsu.gov.ua/images/files/UKR Migration %20Profile 2013.pdf](http://dmsu.gov.ua/images/files/UKR_Migration_%20Profile_2013.pdf)
2. Чи Ц., Зварич І.Я., Крисоватий А.І., Герман Л.Т. The impact of rural labour migration on farm income: the chinese experience and a concept for the EU and Ukraine. *Журнал Європейської економіки*. 2025 Vol.24, № 3
3. Герман Л.Т., Карп'як М.О., Костишина А.І. Людський потенціал як основна компонента соціально-економічного розвитку в системі суспільного відтворення. *Регіональна економіка*. 2022. №3(105). С. 60-66. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-3-6>
4. Герман Л.Т., Карась О.С. Міжнародні міграційні процеси в умовах військових конфліктів як фактор трансформації глобального економічного розвитку *Інноваційна економіка*. –2024. – № 1. – С. 17–22 DOI: 10.37332/2309-1533.2024.1.2
5. Герман Л.Т., Уніят А.В. Економічні ефекти торгівлі та міграції в контексті міжнародної стратифікації. *Інноваційна економіка*. 2025. № 2 (102). С. 30-37.

6. Герман Л.Т. Міжнародна мобільність висококваліфікованих фахівців: порівняльний аналіз економічних та інституційних наслідків феноменів «відтоку мізків» і «циркуляції талантів». *Цифрова економіка*. № 4(19) / 2025.
7. Herman L., Khrapatyi S, Sydorova E, Zhamoida O, Negrych M. Role of business and education in the development of the national economy: world experience and ways of improvement in Ukraine. *Salud, Ciencia y Tecnología - Serie de Conferencias* [Internet]. 2024 May 12 [cited 2024 May 16];3:664. DOI: <https://doi.org/10.56294/sctconf2024664>
8. Герман Л. Т. Методичні рекомендації з дисципліни «Міжнародні міграційні процеси». Навчально-методичні матеріали. Тернопіль: ЗУНУ, 2025.
9. Міжнародна організація міграції. URL: <http://www.iom.org.ua/en>.
10. Омеляненко В.А., Кулініч К.М. Міжнародні процеси інтелектуальної міграції в контексті глобальних інноваційних тенденцій. URL: http://www.asconf.com/eng/archive_view/103
11. Адамик В.В., Стахова Н.В. Трансформація європейської міграційної політики в умовах глобальних і регіональних викликів. *Вісник Економіки*. Випуск 3(105). 2022. С. 137-152.
- 12. Основні показники ринку праці.** URL: <https://www.- ukrstat.gov.ua>
13. Про розвиток безвізового діалогу між Україною та ЄС. URL: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/justice/visa-liberalization>
14. Глобальна проблема біженців. ЄС і Туреччина вже домовились URL: <http://www.ukrop-ua.net/userpublications/16350-globalna-problema-bzhencv-yes-turechchina-vzhe-domovilisya-a-scho-dal.html>.
15. Короленко Н.В., Петросян А.А. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. *Ефективна економіка*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/87.pdf
16. Іващук І.О., Стахова Н.В., Живко М.А. Міжнародні міграційні процеси. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 204 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/45203>
17. Комар Н.В. Міста дестинації мігрантів в Європі: виклики та можливості. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. №1. Ч. 2. С. 47-55. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1751>
18. Європейська міграційна криза. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
19. Звіт Агентства ООН у справах біженців. URL: <http://www.unhcr.org/56701b969.html>.
20. Біженці та шукачі захисту в Україні. Тематичний огляд УВКБ ООН. Червень 2023. URL: https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2019/06/2019-06-UNHCR-UKRAINE-Refugee-and-Asylum-Seekers-Update-FINAL_UKR.pdf
21. McAuliffe, M. and A. Triandafyllidou (eds.), 2021. *World Migration Report 2022*. International Organization for Migration (IOM), Geneva.
22. *International Migration 2020 Highlights*. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division. United Nations New York, 2020. URL: https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesd_pd_2020_international_migration_highlights.pdf
23. *2020 Annual International Migration and Forced Displacement Trends and Policies Report to the G20*. URL: <https://www.oecd.org/migration/mig/FINAL-2020-OECD-ILO-UNHCR-IOM-G20-report.pdf>
24. Martin Hofmann, Audrey Jolivel, Daria Huss, Caroline Ambiaux. *International Migration: Drivers, Factors and Megatrends*. March 2020. URL: <https://www.icmpd.org/file/download/51472/file/Policy%2520Paper%2520-%2520Geopolitical%2520Outlook%2520on%2520International%2520Migration.pdf>
25. Datareportal, *Digital 2022: Global Digital Overview*, September 2022. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2019-global-digital-overview>.
26. *Refugees and migrants in times of COVID-19: mapping trends of public health and migration policies and practices*. Global Evidence Review on Health and Migration. World Health Organization 2021. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/9789240028906-eng.pdf>
27. Oksana Hamova, Anna Dergach, Oksana Pikulyk, Irina Zolotykh, Kateryna Diachenko. *Methods of Regulating Migration Processes in EU Countries*. *International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.3, March 2021. P. 257-265. URL: <https://koreascience.kr/article/JAKO202121055593988.pdf>

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. В такому разі оцінювання студентів відбувається також в он-лайн формі на платформі Moodle.

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) із дисципліни «Міжнародні міграційні процеси» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	20%	20%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота
Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять	Модульна контрольна робота включає Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 25 балів, макс. 50 балів. Теоретичне (проблемне) питання – макс. 30 балів.	Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять	Модульна контрольна робота включає Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 25 балів, макс. 50 балів. Теоретичне (проблемне) питання – макс. 30 балів.	Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання трьох завдань	Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання двох завдань

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	Відмінно
B	85-89	Добре
C	75-84	Добре
D	65-74	Задовільно
E	60-64	Достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом